

Número 0 · Tardor de 2022 · Gratuït

SOMRURALS

Revista de la pagesia i la ramaderia de les Garrigues

Ametllers, l'aposta (segura?) dels nous regadius.

Veus expertes: Víctor Sas, Neus Puy, Ramon Baró i Venanci Guiu.

Més gegants eòlics a la comarca.

Entrevista a Teresa Jordà, Consellera d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

L'exigència dels controls sotmeten el sector avícola a un examen persistent.

Quan l'antiga pagesia també tenia cura de les seves mans.

FOTO: Albert González

EQUIP

SOMRURALS

Consell de redacció:

Francesc Florensa
Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Coordinació i dept. comercial:

Francesc Florensa

Redacció:

Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Disseny gràfic:

Adrià Martí

Fotografia:

Albert González
Xavi Minguela

Correcció:

Roger Berengué

President:

Emili Farré

Imprimeix:

GRAFIX DIGITAL
Av. Mediterrània, 34 P. I. Golparc
25241 GOLMÉS (Lleida)

Dipòsit legal

L-717-2022

Edita:

Associació Cultural Garriguena
de Comunicacions
C/ Nou, 2 2n · 25400
LES BORGES BLANQUES
Telèfon: 973 14 24 20
somgarrigues@somgarrigues.cat

Amb el suport de:

 ACPC

Associació Catalana
de la Premsa Comarcal

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

SUMARI

VEUS EXPERTES

Víctor Sas, Neus Puy, Ramon Baró i Venanci Guiu són les primeres veus d'aquesta edició.

Pàgines

4-8

REPORTATGE

El sector de l'ametlla ha estat en auge a la comarca, però hi ha dubtes si encara hi ha marge per a més creixement.

Pàgines

10-15

PUNT DE VISTA

Imatge aèria dels aerogeneradors que l'empresa Eolia Renovables ha acabat d'instal·lar al parc de Solans.

Pàgines

16-17

ENTREVISTA

La consellera Teresa Jordà reivindica la necessitat de compaginar la sobirania energètica amb l'alimentària.

Pàgines

18-21

REPORTATGE

La tradició, i no sols la grip aviària, ha fet del sector avícola un dels més exigents en protocols de bioseguretat.

Pàgines

23-25

NOTÍCIES

Recull de notícies agrícoles i ramaderes que han ocorregut a la comarca en els últims tres mesos.

Pàgines

26-28

VINTAGE

Els pagesos ho treballaven abans tot amb les mans, però tenien eines per protegir-les de les inclemències.

Pàgines

30-31

Mirant el cel, treballant la terra i informant del que ens importa

Amb vocació de servei als pagesos i ramaders, i a la comarca en general, encetem aquesta publicació analitzant el sector de l'ametlla, que no ha parat de créixer. L'entrevista a la consellera Jordà i la producció avícola completen aquesta edició.

Amb aquest exemplar del *SomRurals* s'enceta una nova aventura periodística de l'Associació Cultural Garriguena de Comunicacions, que, amb la intenció de mantenir informada la gent de la comarca, sempre ha volgut abastar tots i cadascun d'aquells temes que ens interessin com a comunitat. Després de més de vint anys generant informació general amb el *SomGarrigues*, desenvolupant l'actualitat de la infància i la seva educació amb el *SomCanalla* i cobrint l'activitat esportiva amb el *SomEsports*, arriba una revista que vol aprofundir en qüestions que, altrament, es tractarien més de passada. En una comarca eminentment rural com la nostra, la pagesia i la ramaderia ens han definit històricament, des dels nostres repadrins fins ara, quan sembla que el despoblament, les continuades crisis econòmiques i la manca de relleu generacional posen en perill els nostres camps i granges. Per això, des de la redacció creiem que, ara més que mai, cal obrir un espai que doni veu als principals protagonistes i reivindiqui la ruralitat, sense heroïcitats ni visions edulcorades, sinó ensenyant amb informació rigorosa la realitat que ens envolta, per decebedora que pugui ser, i abordant els debats que corresponguin.

Ametlles, al punt de mira

Ja portem anys en què pagesos, enginyers i empresaris aposten per l'ametlla. És un producte a l'alça en el mercat mundial, amb una gran de-

manda i un ampli ventall de sortides comercials. El cultiu de l'ametlla a les terres de regadiu ha anat augmentant, però ningú sap si encara hi ha mercat per continuar invertint i creixent o si hem arribat al final de la corba. En qualsevol cas, molts arriben a la mateixa conclusió: tenim poca terra i està molt fragmentada, l'aigua és escassa i el canvi climàtic és una realitat, i per això qualsevol decisió que es prengui ara serà dràsticament determinant en el futur.

Com determinant també són els protocols de bioseguretat en el sector ramader i, especialment, a les granges avícoles. Sovint al punt de mira en brots de grip aviària, els ramaders es reivindiquen com els més exigents de tot el procés productiu. La tradició sembla que demostra que el sector ha vigilat molt la salut i el benestar dels animals, no precisament per generositat, sinó per un clar objectiu comercial.

La consellera d'ecologistes i pagesos

La consellera Teresa Jordà encapçala una de les àrees administratives amb més envergadura i ambició del Govern. Les polítiques mediambientals, per una banda, i les agroramaderes, per una altra, conviuen en un mateix departament. Malgrat les crítiques, Jordà és una ferma defensora d'aquesta decisió organitzativa. I és que molts dels reptes actuals, com la gestió dels boscos, de l'aigua potable i de l'energia renovable, impliquen simultàniament aquestes dues àrees històricament enfrontades.

El bombament solar fotovoltaic, una necessitat del territori

Garantir un preu estable del metre cúbic és unes de les missions de les Comunitats de Regants. El bombament solar és una alternativa real que el territori està començant a desenvolupar.

Víctor Sas

Enginyer agrònom i Tècnic de la Comunitat de Regants Garrigues Sud

El nostre territori sempre ha estat a mercè del temps. En altres paraules, els grans efectes climàtics deixen empremta; tothom recorda les gelades del 2001 o viu les sequeres que estem patint actualment. Per això **els grans regs que s'han desenvolupat en el nostre entorn, Garrigues Sud, Segarra Garrigues i Segrià Sud, han vertebrat la zona, han generat economia circular i han donat estabilitat al territori.**

A més, aquests regs tenen característiques diferents d'altres que ens envolten. Es caracteritzen per ser de gota a gota, ser molt eficients i haver de bombar aigua en grans elevacions. En particular, aquesta darrera característica implica que el preu del metre cúbic de l'aigua variï segons el preu de la llum.

D'entrada, l'energia elèctrica és realment el factor clau que sempre ha marcat el preu del metre cúbic, vist que hi ha una correlació altíssima entre el preu del mercat d'energia i el preu de l'aigua que distribueixen les Comunitats de Regants. Per aquest motiu, **en un mercat cada vegada més complicat d'entendre, inestable i poc previsible com el mercat elèctric, autoproduir-se una part de l'energia no és una alternativa, sinó una obligació.**

Respecte dels elements d'un bombament solar, podem dir que el conformen:

- Un camp fotovoltaic; disposició de plaques que poden ser fixes, a un eix o dos eixos.
- Un inversor; element que converteix el corrent

continu en corrent altern, que, quan es tracta de sistemes aïllats, no hi és.

- Un variador de freqüència, que adapta la potència consumida per la bomba a la potència que ge-

nera el camp fotovoltaic.

- Un equip motobomba format per un motor elèctric i una bomba.

- Un programari, que és l'encarregat de gestionar tot el sistema i marcar les consignes necessàries per evitar arrencades i parades perjudicials dels equips motobomba.

A més, de bombaments solars n'hi ha de diversos tipus amb l'objectiu de respondre a les necessitats dels elements que el constitueixen segons el tipus de legislació:

- Un bombament aïllat: aquest es caracteritza per no estar connectat a la xarxa elèctrica. El camp de generació fotovoltaica transporta el corrent continu fins al variador. El variador de freqüència fa girar la bomba fins al punt òptim segons l'energia que rep del camp fotovoltaic, intentant consumir tota l'energia que aquest genera.

● FOTO: ASG

L'energia elèctrica és el factor clau que determina el preu final de l'aigua

- Un bombament connectat a xarxa: aquest es caracteritza per estar connectat a la xarxa elèctrica existent. El camp fotovoltaic genera corrent continu i l'inversor el transforma en corrent altern. L'energia es transporta fins a l'estació de bombament i a partir d'aquí el variador de freqüència adapta el punt òptim de funcionament de la bomba, segons l'energia generada pel camp fotovoltaic, la potència contractada i el preu energètic en cada moment. En aquest cas, el decret llei 16/2019 i 24/2021 és aplicable en plantes de més de 100 kW.

En poques paraules, la tecnologia ha evolucionat molt en aquest camp. A més, hi ha hagut una baixada de preu de la implantació de l'energia fotovoltaica. Conseqüentment, aquests són factors claus en l'èxit dels bombaments solars perquè han provocat el creixement de la rendibilitat de les plantes. **En anys anteriors, únicament era viable la substitució de bombaments solars per a aquells equips que funcionaven amb un grup dièsel o treballant fora de les hores vall. Actualment, ja són solvents en aquells grans bombaments que estan connectats a la xarxa elèctrica.**

En concret, a les nostres contrades podem dir que tenim el primer bombament solar amb una potència destacada, a l'Espluga Calba, de l'any 2019, amb un total de 53 kWp, de tipus fix inclinat a 30 graus i orientat al sud. En el cas del més gran, actualment a Catalunya, es troba a Seròs, amb un total de 523 kWp, a un eix. Així mateix, les dos estacions de bombament són aïllades, per tant, no estan connectades a la xarxa

◆ FOTO: Adrià Martí

elèctrica. La relació entre kWp i kW de motor de bomba oscil·la en els dos casos entre 1,3 i 1,5 kWp instal·lat/kW equip motobomba.

Convé ressaltar que aquest setembre s'iniciaran les obres d'un

bombament de 215 kWp de tipus fix, a la població de Vinebre, connectat a la xarxa elèctrica. D'aquí poc, a Bovera instal·laran un bombament de 462 kWp, de tipus a un eix, aïllat, i la CR Segrià Sud instal·larà

una segona planta fotovoltaica al costat de la ja existent al terme de Seròs amb 527kWp, a un eix i aïllada. Així mateix, s'estan redactant altres projectes que agafen aquesta mateixa direcció, buscant terrenys de poc valor agrari, normalment erms i matollars, i el més pròxim possible a les estacions de bombament.

Altrament, la superfície màxima de terreny que s'ha dedicat a aquestes instal·lacions mai arriba a superar l'hectàrea; dista molt d'aquests projectes de setanta o cent hectàrees que serveixen per exportar la llum fora de les nostres contrades.

Per concloure, podem dir que a partir d'ara serà habitual trobar al costat d'una estació de bombament una planta solar d'autoconsum amb la voluntat de tenir un percentatge del teu consum energètic estable, de proximitat i reduint al màxim la petjada de carboni que emetem amb cada gota d'aigua que donem al cultiu.

Tot sigui per consolidar la voluntat de les comunitats de regants de fixar CO2, fixar gent al territori i crear desenvolupament rural, real i de proximitat.

El bombament solar està incrementant la rendibilitat de les plantes

Reinventar—nos aprenent

Toca adaptar-nos a una situació incerta per l'esgotament dels recursos fòssils i haurem de fer-ho aprenent del passat, tot incorporant noves tecnologies i processos.

Neus Puy

Dra. en Ciències Ambientals i responsable del Programa de Bioeconomia, Salut i Governança del CTFC

Venen temps difícils. Estem entrant en una època incerta, en tant que hem arribat al màxim de producció de combustibles fòssils i, per tant, les reserves de petroli i gas s'estan esgotant, els nous descobriments de jaciments no ho compensen i el seu cost d'extracció cada cop és més gran. I que **cada cop veiem més els efectes del canvi climàtic a causa de tots els gasos emesos: grans sequeres, tempestes cada cop més intenses i imprevisibles, etc.** Tot això té grans implicacions en el nostre món globalitzat i altament dependent d'aquests combustibles no renovables. Si mirem al nostre voltant, tot funciona amb aquests combustibles. Fem servir gasoil per als camions, cotxes, tractors i qualsevol tipus de maquinària. Fem servir el gas natural per a processos en què es necessita molta energia, per produir fertilitzants i també per escalfar oficines i cases. Utilitzem el petroli per fabricar plàstics i moltes matèries primeres que fem servir diàriament. I el més preocupant, que fins ara les hem utilitzat amb escreix, abundantment i pensant que són infinites. I això d'aquí poc, no sabem quan, canviarà. I canviarà per força, perquè s'esgoten, perquè hi haurà especulació i ens hem de preparar per a aquest nou panorama. Aquest estiu ja hem començat a veure moviments des dels governs europeus avisant d'aquesta situació: des del gest de treure's la corbata de Sánchez i regular les temperatures en edificis fins als plans per sobreviure a les grans apagades al centre Europa per part dels governs alemany i suís, entre d'altres. I això quines implicacions tindrà en la nostra quotidianitat? Doncs **haurem de passar d'una economia globalitzada a una economia molt més local i que utilitzi menys recursos.** Haurem de disminuir el consum de tot, haurem de tornar a recuperar les terres fèrtils per poder produir aliments a prop nostre i reconvertir el que ara són trossos amb plaques solars. Haurem de tornar a treballar els

◆ FOTO: Arxiu.

nostres boscos, tan abandonats actualment per la falta de rendibilitat econòmica i, mitjançant aprofitaments sostenibles, produir bioproductes i biocombustibles per adaptar-nos al context actual i mitigar l'impacte del canvi climàtic. Perquè tenim la sort de ser un territori ric en sol, terres fèrtils i boscos. I el repte serà fer-ho bé, sense caure en la temptació de la sobreexplotació perquè no ens ho podem permetre. **Haurem de tornar a l'economia circular i a la bioeconomia. Vaja, haurem de tornar a fer com s'havia fet sempre a casa dels nostres padrins: aprofitar-ho tot i no llençar res.** Haurem de saber aprofitar la saviesa popular i lligar-la amb les noves tecnologies, perquè aquest cop ens toca fer-ho millor i perquè no tenim cap altre remei, per nosaltres i pels que venen.

Haurem de tornar a recuperar les terres fèrtils i treballar de nou els boscos

La formació dels professionals agroalimentaris, clau per als reptes de futur del sector rural

Els professionals agroalimentaris ben preparats han de ser grans protagonistes a transformar els reptes del món rural en oportunitats.

Ramon Baró

Enginyer agrònom i director de l'Escola Agrària de Les Borges Blanques

L'entorn rural en general i el de les nostres contrades en particular es troben amb grans reptes i desafiaments per als propers anys.

La situació actual de l'entorn rural, dels nostres pobles, és de grans incerteses i dificultats, però alhora de grans oportunitats que subratllen la importància estratègica que tindrà per resoldre els grans reptes de país.

El **repte energètic**, que ens colpeja a tots de manera tan especial aquests dies, i la necessitat de generar energia amb sistemes més sostenibles i respectuosos i alhora sense tanta dependència de l'exterior.

El **repte de gestió del territori i dels nostres boscos** amb la problemàtica d'incendis que accentua el canvi climàtic.

El **repte alimentari** d'aconseguir aliments de qualitat amb sistemes de producció sostenibles i sans i a preus justos per al productor, però també acceptables per al consumidor, en una època

d'escalada dels preus i dels costos de producció com no s'havia vist des de fa temps.

Són reptes molt grans, complexos i que s'hauran d'abordar des de diferents perspectives i àmbits, però és clar que l'àmbit rural, el sector agroalimentari i els seus professionals han de tenir un paper clau en la resolució d'aquests reptes. Cal que tinguin el protagonisme que els pertoca i el suport necessari per encertar en les solucions.

La preparació dels professionals agraris serà una de les eines perquè puguin afrontar aquests reptes ara i en el futur pròxim.

Una formació de qualitat que els proporcionï un bon nivell tecnològic, un fort compromís i sensibilitat vers les produccions sostenibles i vers la mitigació i adaptació al canvi climàtic, una bona preparació empresarial. Professionals ben formats, que treballin en xarxa amb capacitat de fer propostes i ser escoltats. També sensibles a les noves demandes de la societat.

Aquest any celebrem els 50 anys dels inicis de la xarxa d'Escoles Agràries que depenen del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

Des de fa 50 anys treballen justament per això: una formació de qualitat per als professionals agroalimentaris perquè siguin capaços d'afrontar tots aquests reptes. Aquest compromís es manté i es renova en les 14 escoles que funcionen arreu de Catalunya i en especial en l'**Escola Agrària de les Borges Blanques, al servei dels professionals del sector agroalimentari de la comarca.**

L'àmbit rural necessita aquests professionals preparats; seran la seva columna vertebral. Els professionals necessiten que l'àmbit rural els doni la prosperitat suficient per poder desenvolupar les seves vides personals i professionals.

La societat sencera necessita un àmbit rural potent, que serà capaç de donar unes condicions de vida dignes a les societats urbanes. Cal tenir esperança en temps difícils i treballar entre tots cada dia perquè es vagi fent realitat.

◆ FOTO: Arxiu.

Necessitem un relat

L'agricultura moderna, a més de ser molt eficient produint i elaborant, necessita comunicar bé, explicar bé el producte i tot el seu entorn, tant en comunicació directa com en xarxes socials; és el que es coneix com tenir un bon relat.

Venanci Guiu

Pagès, elaborador d'oli d'oliva i membre del Panell de Tast d'Olis de Catalunya

A finals de primavera, vaig tenir l'oportunitat d'anar a Creta a una visita tècnica del sector de l'oli d'oliva, organitzada pel Departament d'Agricultura (DACAAR). En aquest viatge vam poder constatar dues coses: el grau de degradació del fet públic arran de la crisi del deute i l'orgull que senten per les seves oliveres koroneiki i el seu oli, i tots repeteixen un RELAT, més històric que tècnic, que els permet explicar bé les característiques del seu oli. **Crec que la frase que fa anys repetim a les Garrigues d'"el millor oli del món" ja no funciona; potser convé omplir-la de contingut.** Un bon RELAT històric apuntant bé l'origen i posterior desenvolupament de la varietat arbequina, així com un bon RELAT tècnic en què es detallin bé les virtuts químiques i organolèptiques dels nostres olis, i més ara que l'arbequina ha tingut una expansió mundial, es fa més necessari que mai. Recordo molt bé les paraules del professor d'agrònoms Dr. Jordi Graells, fill de les Garrigues, que en una conferència i posterior article va dir: "L'arbequina a les Garrigues és com Messi al Barça, quan els treus del seu hàbitat natural baixa l'eficiència". Necessitem un RELAT senzill però convincent, que puguin entendre tant restauradors com botiguers, i els operadors turístics

puguin posar en pràctica i que els departaments tècnics de l'administració puguin defensar arreu del món. **Tenim el paisatge, l'arquitectura rural, una climatologia diferenciada i tenim un bon producte: l'oli. Ara tan sols cal que generem el RELAT per fer de la marca Garrigues una marca potent.** Deixem-nos d'absurdes baralles que han llastat històricament la nostra comarca en tots els nivells, deixem-nos de disputes veïnals o grupals i busquem l'objectiu comú: prestigiar el nostre oli. De bons relats en trobem a prop o dins de la comarca, tant de col·lectius (al Priorat, que el van generar uns molt bons professionals, alguns de fora comarca) com d'individuals (la família Torres a l'Aranyó, el celler Blanc i Jové o els Vilars d'Arbeca). Personalment, crec que tenim el producte, l'oli, i és necessari generar un bon RELAT i amb una bona estructura comercial per així potenciar i apostar fort per les nostres marques, abandonar els complexos amb altres sectors com el del vi o la fruita per créixer en autoestima i generar bons marges comercials. Si no, estem abocats a ser els eterns granelistes dels italians o els proveïdors de marca blanca de les grans plataformes comercials, i, sincerament, crec que tenim un oli que no s'ho mereix.

El relat que necessitem ha de ser senzill però convincent

● FOTO: Xavi Minguella

Travessera As, 6 ALCARRÀS
(polígon del Revés)
Telèfon: 973 98 27 88
www.becquel.com

**Redueix la factura de la llum amb
la instal·lació de panells solars
claus en mà amb Becquel**

Gaudeix de la teva instal·lació de panells solars amb totes les bonificacions i ajudes disponibles*

Ens encarreguem de tot el procés, permisos, instal·lació, posada en funcionament i legalització per gaudir de l'energia 100% renovable en la instal·lació de panells solars per cases, naus industrials i granges.

**Sistemes de reg · Regs d'espais verds
Impermeabilitzacions**

C. Sant Pere Clavé, 45 · 25340 VERDÚ
Tel. 636 271 200 – 636 551 330
www.orocampoagricola.com

Unió de Pagesos aplega homes i dones de totes les comarques de Catalunya que es dediquen a l'agricultura, la ramaderia o l'activitat forestal per compte propi, i que defensen solidàriament el sector agrari per millorar-ne les condicions de vida i treball.

6.000 AFILIATS I AFILIADES: Unió de Pagesos és el sindicat majoritari del camp català; compta amb més de 6.000 afiliats i afiliades i és el més representatiu a Catalunya.

65% DE REPRESENTATIVITAT: El 2021 va obtenir el 65% de la representativitat en les eleccions al camp català; sempre ha estat el sindicat més votat; ha guanyat les set eleccions agràries celebrades fins ara a casa nostra.

SINDICAT PROFESSIONAL: Unió de Pagesos es defineix com a sindicat professional, nacional català, democràtic, unitari, independent i progressista, així com preocupat pel medi ambient.

Sempre hi som!

Segueix-nos a @uniopagesos

www.uniopagesos.cat

Servei integral per la teva tranquil·litat

30 anys treballant per tu 32.000 clients ens avalen Som a prop teu

Assegurances
Treballem per la
teva tranquil·litat

**Assessoria i
Gestió empresarial**
T'ajudem per millorar i
gestionar el teu negoci

Enginyeria
T'acompanyem
en cada repte

Tel. 973 282 984 | 973 60 38 06 | www.agroxarxa.com

Ametllers, l'aposta (segura?) dels nous regadius

En els últims quinze anys, el cultiu de l'ametller s'ha triplicat al reg de les Garrigues. El preu i la gran demanda mundial han fet que molts pagesos s'hi hagin abonat. Les darreres gelades, algunes varietats poc productives i el control del mercat nord-americà sembren ara alguns dubtes.

ALBERT GONZÁLEZ · Text i fotografia

El cultiu de l'ametlla encara està de moda. Tot i que els agricultors han patit dos anys de gelades que han malmès la major part de la collita (vegeu el desglossament final), els experts més optimistes consideren que encara hi ha marge per al creixement d'un sector que va a l'alça des de fa un temps. En els darrers quinze anys, els nous regadius de la comarca han apostat de forma continuada pel conreu d'ametllers i olivers. Les dades de la Generalitat des de l'any 2008 demostren que a les Garrigues, els pagesos han pràcticament doblat les tones de producció d'ametlla amb closca (de 1.672 a 3.270). Això s'explica principalment perquè l'arribada dels nous regadius a la comarca (sobretot, el del canal Segarra-Garrigues) i l'elevada demanda d'ametlla a tot el món han fet que una bona part d'agricultors invertissin en aquest cultiu amb sistemes de reg moderns.

Al Segrià, on alguns dels municipis de les Garrigues històriques també conreen ametllers, les dades encara són més evidents. En tota aquesta comarca, els ametllers ocupen actualment 3.000 hectàrees de terreny de regadiu, una superfície que multiplica per 21 la de l'any 2008, quan el cultiu de l'ametlla era pràcticament tot de secà.

Cal recordar que la mitjana de producció

d'ametlla en secà a Catalunya és d'un màxim de 200 quilos de gra per hectàrea, mentre que en regadiu aquesta producció s'incrementa fins als 1.500 quilos i, en casos experimentals (amb una dotació màxima de 6.500 metres cúbics d'aigua per hectàrea i any), assoleix fins i tot els 2.500 quilos. Això suposa multiplicar la producció per més de deu vegades. I tot gràcies a l'aigua. **El regadiu accelera el creixement de l'arbre, permetent una producció a partir dels tres anys, quan abans se'n necessitaven cinc.** Aquesta realitat és extrapolable tant a la zona del Segarra-Garrigues, com del Garrigues Sud, al Canal d'Urgell o bé al Segrià Sud.

En tots aquests darrers anys, molts cultius tradicionals d'ametllers de la comarca s'han arrencat i han passat a ser intensius o superintensius, mètode que suposa reduir passadissos de fins a quatre metres i distàncies d'entre tres i dos metres entre arbre i arbre perquè hi pugui passar fàcilment la maquinària i es redueixi la mà d'obra a la mínima expressió. Els conreus de darrera generació ja estan monitorats i els arbres, geolocalitzats a través de GPS, des d'on es projecten models agronomètrics per fer un seguiment en temps real i preveure qualsevol incidència de forma immediata.

I és que la producció d'aquest cultiu augmenta any rere any i no sembla clar que això tingui un aturador. Els Estats Units continuen sent el principal productor mundial d'ametlla (amb més d'un 80% de la quota de mercat), seguit d'Àustràlia (que sembla haver arribat al límit de la seva superfície cultivable) i, en el tercer lloc del rànquing, Espanya, on destaca Castella la Manxa, per disposar d'extensions molt més

El regadiu multiplica per deu la producció del secà, que és de 200 quilos per hectàrea

grans de terreny.

L'ametlla és la fruita seca més produïda a Catalunya, seguida de les avellanes i les nous. Segons dades de l'Institut Català d'Estadística, l'any 2020, se'n van produir 25.840 tones (amb closca). La seva producció a Catalunya es concentra a la demarcació de Lleida, amb el 62% de la producció total, seguida del 37% a Tarragona, i és minoritària a Barcelona i Girona. Hi ha setanta cooperatives que treballen la producció d'ametlla i concentren un 75% del total a Catalunya. **Molts estan convençuts que encara hi ha més marge per al creixement, però d'altres sospiten que podríem estar arribant al final d'aquesta corba.** Hi ha molts dubtes.

Evidentment, un dels principals temors és la limitada reserva d'aigua. Després d'un estiu amb una de les sequeres més pronunciades que es recorden i amb algunes restriccions de les comunitats de regants dels principals canals catalans, molts pagesos temen pel seu futur.

Joan Pallé, director general de l'empresa lleidatana Irriga, que des del 2010 treballa en la investigació de nous sistemes de la gestió d'aigua, recorda que l'avantatge dels nostres pagesos és que l'aigua aquí és molt més barata que a altres països. "Als Estats Units paguen deu vegades més que nosaltres", recorda Pallé, que es mostra optimista davant el futur. "Sols cal que es facin

plantacions modernes", recomana.

Un altre empresari optimista és Joseba Zamora, director general d'Ocean Almond, una firma agroalimentària que des de la seva seu a Lleida controla una gran producció intensiva d'ametlla repartida en finques del Segrià i la província d'Osca. "Els nostres enginyers ens indiquen que cal continuar plantant, amb un bon reg automatitzat i invertint en coneixement i maneig".

Assegura que la demanda mundial continuarà creixent, "però cal estar atents i plantar només el que demani el mercat", afegeix.

La forta demanda de fruita seca amb relació a la dècada anterior augura bones perspectives en els pròxims anys. L'augment dels consumidors tradicionals, com els Estats Units i la Xina, afegits als d'altres mercats que han reconegut els beneficis que aporten els fruits secs a la salut, han donat com a resultat més demanda en mercats com els Emirats Àrabs, Corea del Sud i el Japó, principalment. Alguns estudis apunten que el consum mundial d'ametlles ha anat augmentant cada any al voltant d'un 1,2% i la ten-

**La demanda mundial
ha anat creixent
un 1,2% a l'any i la
tendència segueix**

◆ Un pagès de Castellans amb un vibrador per collir les ametlles de la seva finca.

dència continua alcista. "El mercat de l'ametlla continua creixent, sobretot per la demanda de productes nous com iogurts o begudes i fins i tot productes cosmètics, cosa que demostra que té moltíssimes aplicacions per explotar", assegura Zamora, recordant que la Universitat d'Oxford va destacar recentment l'ametlla com un dels principals aliments substitutius de la dieta mundial.

Preus estancats

Un altre dels dubtes dels productors és l'estancament dels preus del mercat internacional. El responsable de fruita seca de JARC, Xavier Cullerés, va declarar el passat juliol a l'Agència Catalana de Notícies les seves sospites de possibles pràctiques irregulars al mercat. Tot i la baixada de producció generalitzada a Espanya i també als Estats Units, per la sequera, el preu de l'ametlla segueix "immòbil" des de l'octubre de l'any passat: uns 3,35 euros el quilo l'ametlla comuna i 5 euros, la llargueta (preus recents de la llotja de Reus).

El sector reconeix que els preus venen "marcats" pel lobby nord-americà. Fins i tot dins el mercat peninsular, els productors andalusos, aragonesos i també portuguesos tenen molt més control que els catalans perquè disposen de quantitats molt més grans de fruit.

En qualsevol cas, el sindicat JARC, a través de la Coordinadora d'Organitzacions d'Agricultors i Ramaders (COAG), va denunciar recentment una "situació orquestrada i concertada" per provocar una caiguda "injustificada" dels preus en origen.

Aquestes crítiques són ratificades per algunes de les empreses trencadores del territori. Salvador Martí, un dels propietaris d'Almendras Martí de Maials, lamenta que "tots plegats hem treballat bé, invertint en maquinària moderna, a provar varietats més eficaces, a millorar la nostra qualitat i a atendre correctament la demanda que ens arriba, però els preus no estan a l'altura de les nostres expectatives". Malgrat tot, confien en el fet que la situació millorarà en algun moment o altre. "Hi ha marge per créixer més i el consum mundial està absorbint totes les nostres varietats", insisteix Martí. A més, l'empresa ha reduït costos dràsticament amb la mecanització. "La feina que abans feien més de mitja dotzena de persones triant ametlles ara sols la fa una", recorda el responsable de la trencadora de Maials.

Millorar l'espècie.

I de varietats també se'n parla molt sovint. Sobretot, pel que fa als investigadors de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) que fa temps que treballen per millorar "l'espècie". Un dels projectes científics més interessants va ser el de la detecció de l'ametlla

◆ En els cultius intensius, es redueixen els passadissos fins a quatre metres per permetre el pas de la maquinària.

amarga, un problema que ha provocat (i segueix provocant) la mala fama de la producció catalana. Sembla que els pagesos estan treballant-hi per erradicar-ho.

En qualsevol cas, alguns dels productes estrella de l'IRTA va ser fa uns anys la troballa de Marinada, Constantí i Vairo, tres varietats d'ametlla que presenten un millor "comportament agronòmic i comercial, de floració tardana (que redueix el risc de gelades), autofèrtil (disminució dels problemes de pol·linització), amb una elevada capacitat productiva, molt més tolerant a les malalties i amb una alta qualitat del fruit. Malgrat tot, alguns productors no estan contents amb Vairo, sobretot pels deficient resultats que ha donat en el moment de quallat (el delicat pas de la flor al fruit).

I no sols és aquest el problema. **Molts coincideixen que a Catalunya hi ha massa varietats d'ametlla.** "Als Estats Units ens porten molt avantatge", reconeix Joseba Zamora, "perquè ells produeixen amb molta més homogeneïtat". Zamora defensa que la qualitat també ve marcada per la uniformitat, per produir poques varietats. "Aquí n'hi ha massa, sobretot al secà", lamenta.

Xavier Miarnau, doctor enginyer agrònom de Llardecans que a la vegada és investigador de

L'IRTA ofereix varietats de floració tardana per reduir els riscos de les gelades

l'IRTA, òbviament, no hi està d'acord. "A l'ametlla tenim una vintena de varietats", explica, "mentre que a la fruita dolça n'hi ha moltes més i se'n surten molt bé". Assegura que als Estats Units també investiguen amb nous tipus d'ametlla millor adaptades als nous temps i, tot i que reconeix que amb la vairo han tingut alguns problemes en determinades finques, "ara ja la coneixem millor i disposem de moltes més eines per produir-la de forma eficaç".

Segons els experts, "les varietats autofèrtils de floració tardana o extratardana, de vigor baix-mitjà, més rústiques, amb una bona ramificació i tendència al desenvolupament d'estructures fructíferes han demostrat ser les més adequades per a les noves plantacions intensives".

L'aposta del canal Segarra-Garrigues

Prudenci Daviu és un pagès de Castellldans que va invertir en l'ametlla a partir del 2015 gràcies a l'arribada del canal Segarra-Garrigues a les seves terres. El van aconsellar que hi apostés per l'espectacular increment de la demanda mundial. Ara, amb 32 hectàrees de cultius moderns, produeix una mitjana anual de 50.000 quilos d'ametlla (amb closca) i confia que la seva inversió hagi estat encertada. "Ens hem gastat molts diners a mecanitzar la nostra producció, modernitzar les instal·lacions i sobretot a pagar el dret de l'aigua del canal", explica Daviu, "ara sols confiem que el preu del mercat ens afavoreixi per amortitzar tot el que hem invertit fins ara". De moment, encara no han cobert despeses i estan a l'expectativa del que passarà en les properes campanyes abans de plantar nous arbres i buscar noves varietats. "Volem anar pas a pas", conclou.

L'arribada de l'aigua del canal Segarra-Garrigues ha estat de fet un dels principals impulsors que a la comarca s'hagi invertit en l'ametlla. La major part de les finques estan cobertes amb el reg de suport, amb una dotació màxima de 3.500 metres cúbics per hectàrea a l'any. "Per als nostres cultius mediterranis, com l'ametlla, el pistatxo, l'olivera i la vinya, aquest reg és ideal", sentència Xavier Miarnau. I conclou que "el que hem de fer és treballar per trobar nous i bons nínxols de mercat amb la mitja dotzena de varietats que finalment quedaran". "Tenim un gran potencial a les nostres comarques", emfatitza.

Quan un productor decideix plantar ametllers a la seva finca, ha d'esperar tres anys a tenir la primera producció i, si tots els factors són favorables, la inversió es pot recuperar a partir del

cinquè any. Prudenci Daviu reconeix que ell no ha tingut aquesta sort, però que sols confia que les coses vagin bé en els propers anys per poder amortitzar les despeses i seguir plantant nous arbres.

El mercat de l'ametlla, a l'estar controlat des de l'estat nord-americà de Califòrnia, està molt dolaritzat. Això té l'avantatge que és una divisa molt més estable que d'altres, fins i tot en moments com l'actual, en què s'ha enfortit molt davant de l'euro. Als Estats Units, el Servei Nacional d'Estadístiques Agrícoles (la NASS, en les seves sigles en anglès) fa sempre una previsió subjectiva de collita al mes de maig i després la revisa de forma molt més objectiva al juliol amb les primeres collites de les finques californianes més importants. Amb aquestes dades es defineix el preu de tot el món, tot i que al nostre país hi ha algunes llotges (com la de Reus o fins i tot la d'Albacete) on es poden marcar algunes tendències.

Batalla contra el clima

Les gelades d'aquests darrers dos anys han obligat a prendre consciència de les adversitats climàtiques. "És cert que feia temps que no gelava tant i que no ho feia mai amb tanta força com enguany", reconeix l'enginyer Xavier Miarnau, "però s'ha d'assumir que regularment el camp pateix pèrdues per causes naturals". Per aquest

Un pagès necessita cinc anys bons per recuperar la inversió de nous cultius

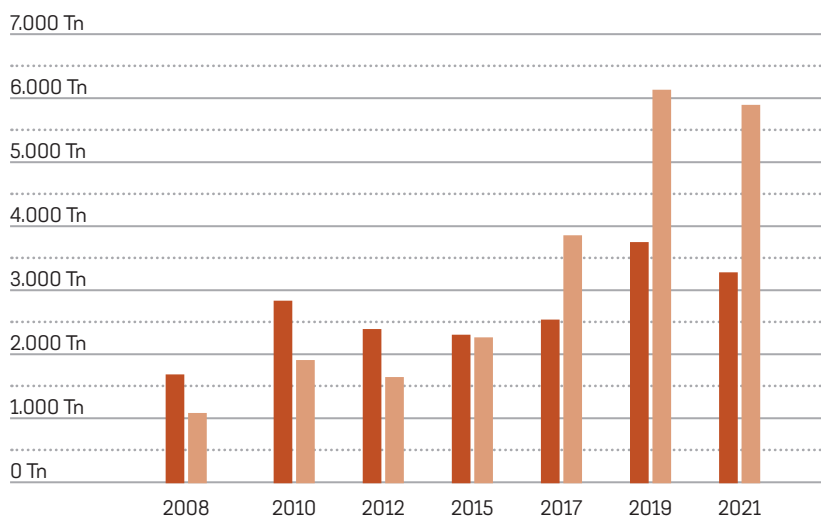
◆ Pagesos de Castellldans examinen ametlles.

Producció total d'ametlla amb closca

■ Garrigues ■ Segrià*

* Les dades corresponen a tots els municipis de la comarca, inclosos els de les Garrigues històriques.

FONT: Generalitat de Catalunya

motiu, els experts recomanen plantar de forma racional i planificada, seguir experimentant amb varietats extratardanes i recórrer als bioestimulants, productes que un cop polvoritzats poden ajudar a evitar la congelació dels fruits. El reg per aspersió i ventiladors d'aire calent són altres dels recursos davant les inclemències. Però, per a molts, la millor alternativa és una bona assegurança.

Agroseguro, el Sistema Espanyol d'Assegurances Agràries, va néixer el 1978 amb l'objectiu

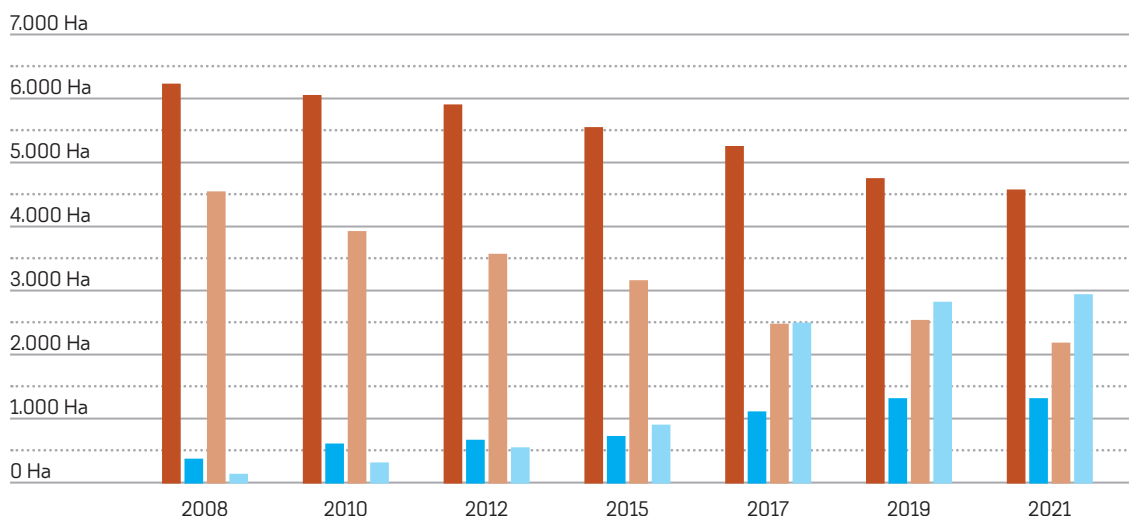
d'establir "una cobertura tècnicament i finançerament viable que permeti al sector agrari fer front als greus danys causats a les produccions per riscos imprevisibles no controlables i de conseqüències catastròfiques, i proporcionar a l'Estat un instrument eficaç per engegar una política racional a disposició del sector".

L'assegurança agrària a Espanya està basada en la intervenció conjunta d'institucions públiques i privades, té caràcter voluntari i compta amb subvencions estatals al productor per al

Superfície agrícola destinada al cultiu de l'ametlla

GARRIGUES: ■ secà ■ regadiu **SEGRITÀ*:** ■ secà ■ regadiu

FONT: Generalitat de Catalunya

◆ Arribada de collita a Almendras Martí de Maials.

pagament de la prima.

Sempre hi ha hagut cobertures disponibles per a totes les produccions agrícoles davant la pràctica totalitat dels riscos naturals, i aquest sistema és considerat com un dels més reeixits i amb més cobertures a escala mundial. Però en el sector de l'ametlla, que feia molt de temps que estava recollint bons resultats, ha estat ara quan s'han fet millores substancials. "Sembla que s'estan posant les piles", reconeix Miarnau, al constatar que en els darrers anys s'han revisat les bases de dades del sector i s'ha estipulat que els productors d'ametlles tinguin una atenció diferenciada dins del grup dels fruits secs, juntament amb les avellanes.

Una inflació desbocada

L'increment de preu dels fertilitzants, dels carburants i de l'electricitat està determinant la producció d'enguany. Això, afegit als elevats preus per a la connexió al sistema de reg, està fent que el cultiu no sigui tan rendible com fa anys. "Hem de ser molt eficients per tenir marge de benefici", admet Joseba Zamora, que, malgrat tot, recorda que encara estem molt lluny dels preus que paguen els productors nord-americans, que fins i tot necessiten bombar l'aigua de pous i aqüífers per poder regar. "El que tenim aquí és una joia", admet Zamora referint-se als diferents canals de reg i a la presència d'embassaments d'aigua a pocs quilòmetres dels cultius.

"Si jo ara fos un jove agricultor, malgrat els mals auguris del canvi climàtic, no tindria cap dubte a invertir en l'ametlla", conclou Zamora.

LES GELADES DESTRUEIXEN LA COLLITA EN MOLTES FINQUES DE LA COMARCA

Les gelades del passat mes d'abril, que alguns pagesos han qualificat com de les més severes de l'època en els últims 18 anys, han arrasat amb un sector que porta dos anys de mala sort. Les estimacions del Ministeri d'Agricultura apunten que la collita a Catalunya es reduirà aquesta campanya a les 2.800 tones d'ametlla (sense closca), una xifa que suposa un 41% inferior a la de l'any passat, en què unes altres gelades ja van malmetre una bona part del sector. En algunes finques de les Garrigues, la producció d'enguany serà fins i tot nul·la. A comunitats espanyoles com la Rioja, Castella-la Manxa, València i l'Aragó, les pèrdues oficials s'han calculat entre el 50 i el 75%.

El sindicat Unió de Pagesos calcula que les pèrdues a la demarcació de Lleida (on es registra la producció més alta de tot Catalunya), les pèrdues assoliran 13,4 milions d'euros. El sindicat ja havia avançat que de les més de 25.000 hectàrees d'ametllers conreades a Catalunya, el 84% van quedar afectades amb pèrdues properes al 100 %.

Mort per congelació

Les gelades de l'abril van arribar en el pitjor moment per a l'ametlla. Havia caigut la flor de la major part dels arbres i havia quatllet el fruit. En aquest estadi tan primerenc, l'ametlla sol contenir líquid. Com que la temperatura va caure per sota dels zero graus, l'ametlla es va congelar i va morir.

Una de les mesures per paliar l'efecte de les gelades és el reg per aspersió, un sistema que dispersa aigua damunt dels arbres per crear una pel·lícula de gel que cobreixi el fruit i el mantingui a zero graus per evitar que baixi més. Malgrat tot, aquest mètode és car i sols un 10% de les finques el té instal·lat.

◆ FOTO: Arxiu

Més gegants eòlics a la comarca

L'empresa Eolia Renovables ha acabat de construir la central eòlica Solans, als termes de Llardecans i la Granadella. Són 20 aerogeneradors de 2,2 MW de potència cadascun, 80 metres d'alçada i 120 de diàmetre de rotor. Uns nous gegants que tornen amb força a les Garrigues, després que el 2013 s'erigissin els últims a Tarrés. Amb aquesta nova onada de renovables, amb molins i ara també centrals solars, tornen també els vells dilemes: ingressos municipals i indemnitzacions particulars vs. amenaça i/o desaparició de sòls agrícoles i degradació del paisatge. Energies renovables de proximitat vs. grans firmes multinacionals. El debat està servit.

◆ FOTO: Albert González.

TERESA JORDÀ I ROURA

Consellera d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

“Les sobirania alimentària i energètica han de ser compatibles”

Ripoll, 1972. Teresa Jordà està orgullosa de la seva conselleria. Assegura que és la més gran i, si més no, la que combina dues àrees històricament enfrontades, el medi ambient i l'agroramaderia. Ella en diu la conselleria de la vida.

Albert González Farran

albert@somgarrigues.cat

[@AlbertGFarran](https://twitter.com/AlbertGFarran)

Albert González - Gelades, sequera, incendis, aiguats, pedregades... Com ho ha de fer el sector agrícola per afrontar aquest canvi climàtic que ens arriba?

Teresa Jordà - Recordo les gelades dels anys noranta com una cosa que no havia de tornar a passar. I ara resulta que no. Que això serà cada cop més freqüent. Aquesta nova realitat no es podrà afrontar sols des de la nostra conselleria.

A.G. - Ah no?

T.J. - Tot això ja no afecta sols l'agricultura i la ramaderia, sinó també els béns i les persones. És un fenomen transversal. El país s'haurà de preparar amb un fons de contingència.

A.G. - Però alguna actuació específica deuen haver pensat al seu departament?

T.J. - Estem treballant amb les assegurances davant noves realitats, com per exemple glaçades més devastadores i pedregades de més volum. Si cal que l'administració ajudi, ho farem. De fet, ja fa temps que estem treballant amb Agrosseguro, que ha de ser el gran paraigua dels agricultors.

A.G. - En el cas dels incendis, els experts denuncien una greu deixadesa dels sotabosc catalans que accentuen el perill. Hi està d'acord?

T.J. - En aquest any 2022, per primer cop, el nostre departament ha augmentat de 3 a 18 milions d'euros la inversió per a la gestió forestal. Tenim molt clar el que hem de fer.

A.G. - I què és?

T.J. - Doncs que hem de treballar junts perquè no es perdi ni un pam més de conreu i ni un ramader més. Però això no sols ho ha de fer el nostre departament, sinó el país sencer.

A.G. - Per què s'ha arribat fins aquí?

◆ FOTOS: Albert González.

T.J. - Aquesta deixadesa és fruit d'un model de societat eminentment urbà que ha desatès el món rural. Però hem de recordar que el 64% de la superfície catalana és massa forestal. És brutal! Com ho gestionem això?

— ● —

"Pressionem Madrid perquè ens permeti l'ús dels biocides contra els conills"

A.G. - Digui-m'ho vostè.

T.J. - Ara la societat és més conscient, així com el Govern, que està invertint més en maquinària, formació i, sobretot, gestió forestal. Busquem donar valor a la fusta

com una de les solucions.

A.G. - Hi ha una emergència cinegètica amb els conills salvatges i els pagesos denuncien que les mesures adoptades fins ara són ineficaces. Optarà el Govern per l'ús generalitzat dels biocides per eliminar aquesta plaga?

T.J. - Ho farem tot. Tenim una llista llarga i l'ús del fòsfor d'alumini està contemplat. Però no és competència nostra, sinó del Govern espanyol.

A.G. - Així i tot, el Govern no pot pressionar?

T.J. - Estem pressionant el Ministeri de Sanitat perquè permeti el seu ús a tot arreu. Però a banda d'això ho estem intentant tot. Som extremament conscients del problema i per això es permet la caça diària. Ho hem flexibilitzat absolutament tot. Ho estem posant tot i seguim escoltant qualsevol altra proposta. El que ens proposin, ho intentarem aplicar.

A.G. - El seu departament va desestimar les alegacions contra la darrera proposta de Nova Tracjusa, que inclou la gasificació de residus. Hi està en contra la major part de les Garrigues, inclosos alcaldes i regidors del seu partit.

T.J. - La nostra conselleria fa polítiques pel territori més enllà de partits polítics, que no deixem que ens condicionin.

A.G. - Sí, però ERC sempre ha estat un dels més fermes opositors a la gasificació i ara que disposa de la conselleria competent no ho frena?

T.J. - El meu departament encara no ha autoritzat mai res. Va ser el darrer govern qui ho va fer i algú en deu ser responsable. A nosaltres aquell projecte no ens agrada i hem decidit actuar amb lleialtat.

A.G. - Lleialtat a què?

T.J. - Primer de tot hem de ser conscients que el nostre país necessita gestionar els purins. Hi hem de donar sortida, sempre acompanyant el territori, sense imposar mai res i intentant donar-hi riquesa.

A.G. - Així no estan en contra del projecte de Tracjusa?

T.J. - El projecte inicial no ens va agradar i així ho vam comunicar a l'empresa, tot i que ja tenia l'autorització. I Tracjusa s'hi va posar bé. I continuem treballant-hi. Encara no s'ha aprovat res. La vella Tracjusa és història i la girarem com un mitjó. De moment el projecte ha canviat i canvi-

arà més, perquè tinguem la millor de les plantes on es facin les coses com cal.

A.G. - Liderar una conselleria que barreja la política mediambiental i l'agroramadera no és contraproduent?

T.J. - Jo ho veig com una oportunitat.

A.G. - Bé... Una prova és que molts pobles de les Garrigues s'han quedat sense aigua potable per l'elevadíssim índex de pesticides al pantà d'Ut-xesa. I molts aqüífers tenen excés de nitrats. Tot això ve de l'agroindústria, oi?

T.J. - Cal recordar que la sequera ha desencadenat un problema que té molts anys d'història. L'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) està investigant des de quan s'han anat acumulant tots aquests pesticides que ara sorgeixen a la llum a causa de la manca d'aigua.

🍁

“El projecte de Nova Tracjusa encara no s'ha aprovat i el girarem com un mitjó”

Per una banda, he de defensar que la pagesia treballa cada cop amb menys productes químics, està fent les coses bé per alimentar-nos; però, per una altra, he de recordar que l'ACA, integrada a la nostra conselleria per primer cop, va ser la que va fer possible el sanejament de l'aigua de la Mancomunitat de les Garrigues proveint filtres de carboactius. Això és treballar amb transversalitat.

"Les grans empreses no aplaudeixen la nostra política energètica, però les necessitem"

A.G. - Hi ha qui es queixa que una sola consellera per als dos àmbits no els atorga suficient importància a cadascun d'ells?

T.J. - Jo crec que la política no pot ser contradictòria d'un departament a l'altre. Les polítiques han de ser més transversals i no presons departamentals. Ens agradaria disposar de majors pressupostos, però soc una gran defensora que les dues àrees estiguin integrades en una mateixa conselleria, perquè és la conselleria de la vida, la més gran de totes, i on mai s'apliquen polítiques amb nocturnitat i traïdoria.

A.G. - Precisament algú els acusa d'això quan al maig van modificar al decret llei que permet la instal·lació de projectes d'energia renovable en zones de regadiu i en 24 hores apareixen dos projectes fotovoltaics a les Garrigues. No va en contra de la sobirania alimentària, tot plegat?

T.J. - Jo soc la consellera de l'alimentació i ho estem fent tot per als pagesos i ramaders. Però som els primers a dir que la sobirania alimentària no és antagònica amb l'energètica. Les hem de fer compatibles. Quan vam arribar aquí, vam rebentar la bombolla especulativa que permetia projectes energètics sense tenir en compte espais antropitzats, ni la veu del territori, ni tan sols una planificació.

A.G. - El que voldria saber és si el compromís és per als regadius o les energies renovables.

T.J. - Tot és compatible. Som els primers que volem modernitzar totes les infraestructures de regadiu, perquè crec fermament que són infraestructures d'estat. Però també necessitem energia i que a més surti barata per a la gent. I hem de treballar pel nostre model.

A.G. - Quin és el seu model?

T.J. - Volem una energia distribuïda, amb cohesió territorial. Però tenim el país que tenim. Això no són els Monegros.

A.G. - Com?

T.J. - Tenim un país arrugat on hem d'aprendre a conviure tots. I no cal que expliqui com està

l'oligopoli energètic, però crec en la necessitat d'assegurar-nos el subministrament, afavorint la gent del territori. Som els que creiem en l'autoconsum i prioritzem aquells projectes que no superen els cinc megawatts. Som els que canviem el codi civil català per fer les coses més fàcils. I som els que defensem les petites comunitats energètiques davant dels grans projectes.

A.G. - Però també hi ha sobre la taula megaprojectes energètics i autopistes elèctriques.

T.J. - Cert, perquè també els necessitem. Tenim indústries, escoles, hospitals i moltes infraestructures. No n'hi ha prou omplint teulades d'edificis públics amb panells solars i demanant a Madrid una legislació justa per a les comunitats energètiques. Necessitem donar també cabuda a grans projectes.

A.G. - I aquí sorgeixen les acusacions i sospites...

T.J. - Insisteixo. Nosaltres no fem res amb nocturnitat i traïdoria. No és el nostre estil. Algú pot tenir interès de dir-ho. Però és més: qualsevol projecte ha de passar per una ponència i per la connivència amb el territori. Sovint traiem conclusions massa precipitades abans que passi res de veritat.

A.G. - Alguns dels que es queixen són precisament els membres de la Taula de Diàleg Social, on, a més d'ecologistes, hi ha ajuntaments i comunitats de regants que lamenten que amb la modificació de la llei es posin en perill milers d'hectàrees de regadiu a Catalunya.

T.J. - I també hi ha comunitats de regants que ens demanen aquesta modificació. Hem de ser conscients de la realitat.

A.G. - Quina realitat?

T.J. - Que no tindrem tothom content. Però el que hem de fer és que tots els costats s'entenguin. Pensa que a la mateixa Taula s'asseu els que posarien plaques solars a cada metre del territori i els que no en posarien ni una.

A.G. - Impossible tenir-los tots contents.

T.J. - I no sols això. Vivim en una societat en què tots volem tenir llum i menjar alhora. I a l'administració ens ha tocat ordenar-ho. I volem fer-ho amb la màxima cogovernança possible i amb la màxima flexibilitat.

A.G. - Entenc que la transició del model energètic és també un objectiu del seu Govern.

T.J. - Estem en un moment d'una revolució brutal i la transició l'hem de fer de totes totes, però ben feta. Sols vull recordar que les grans multinacionals no ens estan aplaudint per les polítiques que estem aplicant. Però està claríssim que també les necessitem.

El teu especialista en solucions energètiques

SOLENVER
Soluciones energéticas

Energia solar
fotovoltàica

Cooling
solar

Eficiència
energètica

Pol. Industrial Les Comes,
C/ Marinada 37
25123 Torrefarrera (LLEIDA)

973 788 888
680 188 690
600 468 402

www.solenver.com
admin@solenver.com

SOMGARRIGUES

Periòdic quinzenal de les Garrigues

*arrelats al territori
ajuda'ns a créixer forts*

Subscripcions

Per només 59 euros l'any si vius a la comarca o 65 euros si ho fas fora, te'n pots fer subscriptor. Rebràs a casa, puntualment cada quinzena, les 26 edicions del periòdic i mensualment la revista *SomEsports*.

Publicitat

SomGarrigues és el millor aparador per al teu negoci. Amb 10.000 lectors quinzenals i essent el mitjà de comunicació líder absolut a la comarca, amb nosaltres aconseguiràs una gran visibilitat per a la teva empresa.

c/ Nou, 2, 2a planta · 25400 Les Borges Blanques | Tel. 973142420
www.somgarrigues.cat · somgarrigues@somgarrigues.cat

[facebook.com/somgarrigues](https://www.facebook.com/somgarrigues) [@somgarrigues](https://twitter.com/somgarrigues) [@somgarrigues](https://www.instagram.com/somgarrigues)

L'exigència dels controls sotmeten el sector avícola a un examen persistent

Els productors aviaris reivindiquen que més del 80% dels seus animals no han tastat mai un antibiòtic i que arriben al consum humà amb les garanties més exigents del mercat agroalimentari. El ràpid engreix de les aus i la pressió de les integradores han imposat encara més protocols en la cadena productiva.

ALBERT GONZÁLEZ · Text i fotografia

Les Garrigues és una comarca que tanca cada any amb unes xifres especialment elevades de producció avícola. Segons dades de la Generalitat del 2019, la comarca sols està per sota del Baix Ebre en nombre total de places de gallines i pollastres (amb més de 7,5 milions en total), repartides en 82 explotacions, dades que la converteixen en la comarca amb les granges avícoles de més capacitat de tot Catalunya (una mitjana de més de 90.000 aus per explotació).

Sols al terme de Juneda hi ha establertes dues grans empreses del sector: Urgasa compta amb

la producció més gran de guatlles de tot Europa (prop de setanta milions d'aus produïdes anualment entre totes les seves instal·lacions d'Espanya i França), i Pondex (del grup Vall Companys), que presenta una de les incubadores de pollastres més grans de Catalunya. Al voltant d'aquestes dues grans empreses, i d'altres que estan relativament a prop (com la Corporació Alimentària Guissona) s'ha teixit una gran xarxa de granges avícoles que ha convertit les Garrigues en una de les comarques catalanes més importants del sector. Des de les tradicionals explotacions de pollastres i d'ous, com les de recria i les incubadores, que suposen la base d'una bona part de l'economia de la comarca.

Per diversos motius, el sector aviar és un dels més examinats de la ramaderia catalana (i fins i tot mundial). **Alguns podrien pensar que una de les causes d'aquest examen constant han estat els diferents brots de grip aviària que han fet (i probablement faran) estralls al nostre país. El darrer episodi va ser el passat gener. Però la tradició productiva aviària demostra que no.**

Els grangers avícoles ja fa temps que apliquen mesures estrictes de bioseguretat, no necessàriament per una qüestió de principis altruistes, sinó bàsicament per l'impacte econòmic. Mentre que un porc triga entre 90 i 100 dies a créixer i un vedell necessita prop d'un any, el pollastre sols requereix entre 40 i 60 dies des que neix fins que el porten a l'escorxador. Aquest limitat i intens període de temps fa que el marge d'error hagi de ser mínim. "Tot està estudiat al mil·límetre", indiquen alguns productors consultats. Qualsevol dia perdut d'engreix per culpa d'un imprevist sanitari suposa fins a seixanta grams

◆ Cries de pollastre mengen pinso a una granja d'engreix.

► Un ramader neteja la seva granja d'Alfés amb aigua i sabó. A baix, Néstor Serra inspecciona els animals a la seva granja d'engreix.

menys de carn per cada animal. Un cost massa alt.

La normativa d'ordenació ramadera, que la Generalitat implementa a partir de les directives del *Real Decreto de Ordenación de la Avicultura de Carne* (2021), ho regula tot, des de l'espai, les condicions de la granja, el tipus pinso i de medicaments i la formació del personal treballador.

Tot plegat està no sols pensat per garantir la bioseguretat (per minimitzar les malalties), sinó també per garantir el benestar animal.

No hi pot haver més d'una quinzena de pollastres per metre quadrat, les explotacions ramaderes han de mantenir unes distàncies mínimes que van dels 500 als 2.000 metres (segons la seva naturalesa), el perímetre ha d'estar tancat amb tela metàl·lica o murs de formigó, d'una alçada mínima d'1,5 metres, cada nau d'engreix ha de disposar del vestuari específic per al ramader, l'accés està absolutament restringit (sobretot per a les recries i a les incubadores) i sols és possible per una porta, s'han de desinfectar sabates amb calç viva i mans amb gel hidroalcohòlic, ha d'haver-hi dutxes, la ventilació i la humificació han de ser les adequades i els animals han de disposar de prou hores de llum natural. De fet, una gran part de la producció està tecnificada per evitar al màxim la presència humana prop dels animals. En acabar cada cicle de producció, el ramader ha de netejar

menys de carn per cada animal. Un cost massa alt.

hores de llum natural. De fet, una gran part de la producció està tecnificada per evitar al màxim la presència humana prop dels animals. En acabar cada cicle de producció, el ramader ha de netejar

i desinfectar la nau adequadament (terra, sostre i parets). Es treu la gallinassa, la femta i la pols amb aigua i sabó i s'apliquen organoclorats per desinfectar l'estructura. Posteriorment, és obligatori mantenir un temps d'espera d'almenys dotze dies per tornar a omplir-la de pollastres. Es tracta d'un període prou llarg per garantir que els microorganismes no es reproduïxin. Un cop tot net i desinfectat, es poden tornar a omplir les naus de pollastres, però els terminis acaben reduint la producció a mitja dotzena de cicles d'engreix anuals, no més. "Les mesures són elevades, cada any que passa ho són més", assegura Moisès Ros, un ramader d'Alfés, "però són del tot necessàries per cobrir-nos les espatlles".

La pressió de les integradores

La major part dels protocols de bioseguretat a les granges intensives s'apliquen no sols per imposició legal, sinó fins i tot arriben autoimposades pel mateix sector productor. De fet, són les empreses integradores, aquelles firmes que proveeixen els animals, el pinso i el servei veterinari als ramaders, les que pressionen amb protocols exigents perquè els animals arribin en les millors condicions al consum humà.

Segons Néstor Serra, responsable del sector de la integració d'Unió de Pagesos, pràcticament totes les explotacions d'aviram de Catalunya estan ja integrades i això fa que s'apliquin uns estàndards relativament uniformes. "Amb les integradores, tenim l'avantatge de disposar

Les explotacions estan tan mecanitzades que la presència humana s'ha reduït al màxim

sempre del subministrament de pinso i de medicaments i la garantia de poder col·locar la nostra producció al mercat”, explica Serra, “però en contrapartida no tenim marge per modificar ni preus ni abaratir costos”.

De fet, la integradora també depèn molt de les distribuïdores, que són les que acaben determinant la comercialització dels pollastres i els ous. “Al final, integradores i integrats estem junts al mateix vaixell i ens hi juguem molt, amb la quali-

tat dels nostres animals”, conclou Serra.

La principal amenaça del sector avícola no és la grip, com mediàticament es podria pensar, són, de fet, les malalties més comunes les que preocupen més el sector. El campilobàcter i sobretot la salmonel·la són els principals enemics que obliguen a aplicar les mesures abans esmentades.

Jordi Armengol, ramader de Juneda i responsable de la coordinació dels sectors ramaders d'Unió de Pagesos, assegura que al final és “el mateix consumidor qui és el més estricte amb els nostres controls sanitaris”. Fins i tot, més que la mateixa normativa. Reportatges televisius sobre pollastres hormonats i denúncies en contra dels antibiòtics a la carn de consum han fet que en les darreres dècades les granges hagin anat un pas més enllà del que marca la nor-

mativa. “La grip aviària no ha fet que la llei sigui més estricta”, explica Armengol, “però sí que nosaltres ho siguem”.

El sector assegura que, amb les mesures d'aïllament de les granges, absolutament tots els pollastres de les nostres comarques creixen sense la necessitat d'antibiòtics, ni molt menys d'hormones. Armengol calcula que sols un 20% podria arribar a estar medicat per casos de malaltia (ja no s'apliquen antibiòtics per defecte). “El que sí podem assegurar és que tots els animals arriben a la cadena alimentària sense restes d'antibiòtic a la carn”, conclou.

La producció ecològica, també a examen

Les granges de petites dimensions i especialment aquelles que tenen l'etiqueta d'ecològica solen anar més enllà, però també estan obligades a complir normes de bioseguretat.

Les guies de la Generalitat aconsellen que els patis han de disposar d'una superfície mínima de quatre metres quadrats per gallina i exigeix un buidament sanitari anual i permetre la regeneració d'herba als patis durant quaranta dies, els coberts s'han de netejar també anualment, un terç de l'explotació ha de ser una construcció sòlida i ha d'anar coberta d'un jaç de palla, encenalls, sorra o torba. Es permet que la llum natural es pugui complementar amb mitjans artificials per obtenir un màxim de 16 hores diàries de llum, amb un període de descans nocturn continu sense llum artificial de vuit hores com a mínim. I, és més. Si una gallina ponedora rep més de tres tractaments d'antibiòtics en un període de dotze mesos (amb excepció de les vacunacions, els tractaments antiparasitaris i els programes d'erradicació obligatòria), els seus ous o cries no es podran vendre com a ecològics fins passades sis setmanes.

A la Pobla de Cérvoles hi ha La Fumada, una de les poques granges de les Garrigues que comercialitzen ous amb segell ecològic. La seva promotora, Elisabet Moragues, assegura que ella també va més enllà de la mateixa normativa. “De fet, nosaltres apliquem el sentit comú”, assegura. Cada setmana retiren els fems i, quan duen a terme la desinfecció anual dels seus coberts, “rasquem les parets, hi apliquem aigua i lleixiu i ho repintem tot amb calç”. Fins i tot cada 15 setmanes es fan analítiques de totes les aus. Amb un potencial de fins a més de 300 gallines ponedores, els responsables de La Fumada asseguren que el sector ecològic “normalment va un pas més enllà”. Solen ser explotacions de petita escala “on ens hem de diferenciar d'alguna manera per tal d'entrar al mercat”. Solen ser, de fet, granges que complementen altres activitats, principalment l'agrícola. “Nosaltres ens guanyem la vida amb els nostres olivers i ametllers i vam engegar la producció d'ous més com una filosofia que com un negoci”.

La gran amenaça del sector no és la grip, sinó el campilobàcter i sobretot la salmonel·la

NOTÍCIES

TURISME RURAL

L'oleoturisme i una dotzena de negocis de les Garrigues adherits a 'Benvinguts a Pagès'

► Presentació de l'edició 2022. FOTO: Generalitat.

Comarca

Mitja dotzena de restaurants i una altra mitja dotzena d'allotjaments de les Garrigues (d'un total d'una seixantena de negocis de tot Catalunya) s'han adherit aquest any a 'Benvinguts a Pagès', una iniciativa que els dies 1 i 2 d'octubre obre les portes dels negocis agroalimentaris "per conèixer en primera persona l'origen d'allò que mengem cada dia i descobrir els processos d'elaboració dels productes de temporada i proximitat", expliquen fonts de l'organització. En l'edició d'enguany, que és ja la setena, destaquen com a participants una petita explotació dedicada a la recuperació del safrà al Pallars Jussà, una jove parella del Segrià que promou La Cistella de Ponent i petits productors d'oli de les Garrigues, entre altres atractius.

Rutes turístiques

Aquest any, Benvinguts a Pagès ha ampliat el nombre de rutes que combinen pagesia, gastronomia i patrimoni. A les Garrigues s'ha preparat una ruta d'oleoturisme. Rutes com aquesta proposen les visites a les explotacions participants, poder conèixer la història i el patrimoni natural del seu entorn, allotjar-se en establiments rurals i degustar els productes de quilòmetre zero als restaurants recomanats pels mateixos productors. Aquest serà el segon any que es fa presencialment a l'octubre, ja que fins al 2019 (abans de la pandèmia) se celebrava al juny.

AGRICULTURA

Queixes sindicals contra la proposta europea de reduir l'ús dels fitosanitaris en un 50% fins al 2030

Comarca

La Comissió Europea va proposar al juny noves normes per reduir l'ús i el risc dels plaguicides a la Unió Europea, que inclou l'obligatorietat d'aquí al 2030 de reduir en un 50% l'ús dels plaguicides químics. El sindicat Unió de Pagesos (UP), que va presentar alegacions, argumenta que la proposta no ve avalada per cap estudi rigorós i reclama "recursos científics, tècnics i financers suficients per trobar alternatives econòmicament viables als fitosanitaris que permetin garantir la producció agrícola i la viabilitat de les explotacions". UP entén que la supressió de matèries actives per combatre plagues crea problemes en cultius i un increment de costos per fer front als danys per les malalties.

EDUCACIÓ

El Museu i Centre de la Cultura de l'Oli ofereix sis tallers educatius per al nou curs escolar

La Granadella

El Museu i Centre de la Cultura de l'Oli de Catalunya, ubicat a la Granadella, ha ampliat de quatre a sis el nombre de tallers per als centres educatius d'arreu de Catalunya, especialment dirigits a l'alumnat d'Educació Infantil, Primària i ESO. Els orígens i els diferents usos de l'allioli, el *land art* del Coll de Bovera, l'aprenentatge de les diferents varietats d'olives catalanes i d'altres comunitats autònomes, el concepte de les cooperatives agrícoles i la visita a l'antic molí d'oli de la cooperativa de la Granadella (1920-1980) són algunes d'aquestes propostes educatives, que es poden complementar amb itineraris culturals pel nucli històric, visites a camps de conreu i rutes als miradors, entre altres.

NOTÍCIES

BENESTAR ANIMAL

Sancions de fins a 60.000 euros per a les persones que irrompen en granges sense autorització

Comarca

La Generalitat va aprovar a l'agost la modificació de la llei d'orientació agrària, que actualitza i clarifica el règim sancionador en matèria de gestió de les dejeccions ramaderes i altres fertilitzants. La nova normativa, a més de desglossar i buscar una major proporcionalitat en la imposició de sancions, regula per primer cop el procediment sancionador pels perjudicis que pot causar per a la sanitat animal i el seu benestar l'entrada sense autorització de persones alienes a les explotacions ramaderes i instal·lacions amb risc higienicosanitari. Aquestes conductes, que suposen un risc molt elevat de difusió de malalties, passaran a ser sancionades amb multes d'entre 600 i 60.000 euros.

REGS

Un milió d'euros per a una planta solar que abastirà el bombament del regadiu del Segrià Sud

Maials

El Govern de la Generalitat ha autoritzat destinar 1.089.780 euros a la instal·lació d'una planta solar aïllada, amb una potència de 527,5 kWp, a l'estació de bombament del regadiu del Segrià Sud, ubicada al terme municipal de Seròs. L'any 2019, la Comunitat de Regants va executar les obres per instal·lar una primera planta solar de 523 kWp, pel subministrament elèctric, en configuració aïllada, d'una bomba de l'estació, la qual es troba treballant a ple rendiment. A més, el Govern va autoritzar el passat abril la despesa per contractar les obres d'instal·lació d'una planta solar aïllada per al subministrament a l'estació de bombament del Garrigues Sud al terme municipal de Bovera (835.306,45 euros).

FAUNA

Acord entre caçadors i la Generalitat per donar més agilitat i eficàcia a les seves batudes

Comarca

El Departament d'Acció Climàtica, la Federació Catalana de Caça i l'Agrupació de Societats de Caçadors i Pescadors de Catalunya van arribar recentment a un acord per mantenir les comunicacions per fer batudes. D'aquesta manera, els caçadors desconvocaven la seva particular vaga, que posava en pausa les batudes d'animals com el conill i el porc senglar, que posen en greu risc els cultius i fins i tot la integritat de les persones. Els caçadors hauran de comunicar "amb la màxima previsió possible pels mitjans telemàtics habilitats pel departament les seves batudes". Una comissió de seguiment garantirà que aquesta notificació sigui àgil, fàcil i eficaç, a la vegada que la caça sigui segura.

EDUCACIÓ

Es manté la demanda d'alumnes a l'Escola de Capacitació Agrària de les Borges Blanques

Les Borges Blanques

L'Escola de Capacitació Agrària de les Borges Blanques va estrenar el dia 7 de setembre el nou curs acadèmic amb un total de 37 alumnes, una xifra pràcticament idèntica a la de l'exercici anterior. Vuit docents imparteixen un any més el grau mitjà de Tècnic en Producció Agropecuària, repartit en dos cursos. El centre és l'únic d'aquestes característiques a la comarca, ubicat en una finca experimental de l'IRTA de 14 hectàrees on els alumnes fan les seves activitats pràctiques de formació amb una gran varietat de cultius (olivera, ametller, noguer, pomera, perer, presseguer, safrà, ordi, blat, pèsols, farratgers, civada i panís) amb diferents sistemes de reg. També disposa de dos hivernacles.

NOTÍCIES

SUBVENCIONS

Dos milions en ajuts per a quatre empreses agroalimentàries i dues cooperatives

► La consellera Jordà va visitar el 27 de juliol les instal·lacions de Cebes Recio. FOTO: Generalitat.

Comarca

El secretari d'Alimentació del Departament d'Acció Climàtica, Carmel Mòdol, i el director general d'Empreses Agroalimentàries, Qualitat i Gastronomia, Joan Gòdia, van presentar el 19 de juliol els ajuts que s'han concedit a la indústria agroalimentària lleidatana, entre els quals hi ha els destinats a quatre empreses de l'àmbit informatiu de *SomRurals* i dues cooperatives. Entre elles hi ha Cebes Recio, de Torregrossa, que amplia l'activitat d'assecatge i envasat de la ceba i incorpora una instal·lació per fer elaborats de ceba. El cost del projecte és de 3.071.000 euros i en rebrà 500.000 de subvenció. Mediterrànus, trencadora d'ametlles a la Granadella, en rebrà 458.265 per a una nova instal·lació, valorada en 1,5 milions. Pons Tradició, de l'Albagés, invertirà 1.195.000 euros en una nova instal·lació per a l'elaboració d'oli, per als quals compta amb un ajut del departament de 334.614. Finalment, una inversió d'1.115.000. En total, a les quatre firmes se'ls concedeix 1.605.223 euros. D'altra banda, entre els beneficiaris també hi ha dues cooperatives garriguenques, la de Maials, (277.362 euros), i la d'Arbeca, amb 111.186. Els beneficiaris de la demarcació de Lleida són un total de trenta, entre els quals hi ha el grup Borges, de Tàrrega (500.000 euros); Infrusesa, de Soses (350.000 euros); Pastoret de la Segarra, de Sant Guim de Freixenet (260.795 euros); Farratges la Noguera, de Balaguer (446.691 euros), i Fruites Font, de Torres de Segre (500.000 euros), entre altres.

ENTITATS

Neix la primera associació de propietaris forestals per millorar la gestió i la protecció dels boscos

Almatret

Divuit propietaris forestals d'Almatret, Llardecans, Bellaguarda i Bovera, entre altres municipis, van constituir el passat 13 de setembre la primera associació forestal, una entitat que busca "petits i grans propietaris forestals que tinguin l'interès i les ganes de millorar la gestió forestal i busquin una forma d'aprofitar els serveis ecosistèmics dels nostres boscos de manera sostenible, repercutint en el territori, generant beneficis i protegint el nostre entorn d'incendis, plagues i altres amenaces de forma conjunta i coordinada", declaren membres de Leader Ponent, l'entitat promotora, que a més treballa per al desenvolupament econòmic sostenible al món rural des de diferents àmbits com ara l'energètic o la promoció del producte local.

COOPERATIVES

Acord perquè la cooperativa de Maials absorbeixi la de Granyena durant els pròxims 3 anys

Granyena

L'assemblea general extraordinària de la cooperativa de Granyena de les Garrigues va aprovar el passat 19 de juliol la fusió per absorció per part de la cooperativa de Maials, que, al seu torn, i el mateix dia, aprovava també el procés. Les dues entitats, doncs, fan un pas més en l'acord de col·laboració que ja tenien fins ara, segons el qual els socis de Granyena descarregaven i netejaven les olives a Granyena, però costejaven el transport fins a Maials, on s'elaborava l'oli. Ara, i durant tres anys, el sistema continuarà sent el mateix, amb la diferència que el transport l'assumirà Maials, d'on la vintena de socis de Granyena passaran a ser membres de ple dret. També es mantindrà, de moment, l'envasat amb el nom.

Reflexió Acció Reptes de futur

Un espai
on aprendre,
reflexionar,
experimentar
i gaudir

Edició 2022 | Transició energètica

22 octubre al CAMP
(Centre de les Arts i la Memòria de Ponent), Juneda

La transició energètica és un dels reptes més rellevants d'avui. Et convidem a pensar-la des del territori i des de l'àmbit local, connectant experts i ciutadania.

Consulta el programa i inscriu-te a www.campjuneda.cat

Ponent Lab

Organitza:

Centre
de les Arts
i la Memòria
de Ponent

Ajuntament de
Juneda

Col·labora:

Diputació de Lleida

Coordinació tècnica:

Raieb
iniciatives que arrelen

www.campjuneda.cat

Quan l'antiga pagesia també tenia cura de les seves mans

Els estereotips de la història ens han fet creure que la vida al camp d'anys enrere era molt més dura que ara. Les feines, poc mecanitzades, obligaven a fer moltes tasques amb les pròpies mans, però això no vol dir que els nostres padrins no se les cuidessin.

ALBERT GONZÁLEZ · Text i fotografia

Temps enrere s'aprofitava tot. I quan es diu tot, vol dir cada engruna que queia a terra. I així es feia també cap a finals de novembre, quan era el moment d'arreplegar les olives. Primer hi solien anar les dones a recollir el que havia caigut prematurament a terra. Després, els homes, pujats als bancs de fusta i amb les arpetes, arrencaven el fruit de l'arbre i el feien caure sobre les borrasses. I, quan tot semblava que s'havia acabat, les famílies tornaven a repassar a genollons els baixos dels olivers per arreplegar les poques olives que havien quedat perdudes per terra, la majoria enfonsades. Dècades enrere, la misèria no permetia el luxe de deixar ni una sola oliva abandonada al tros.

Plegar el fruit del terra era una feina tan poc

rendible que es va deixar de fer quan ja no hi havia tanta gana als pobles. A més, era una tasca ingrata i molt dura. Se'n deia espigolar, fent referència a la feina de plegar les espigues que quedaven també al camp un cop acabada la sega del cereal.

Les joves, mares i padrines eren les que solien fer d'espigoladores. Alguns estudiosos escriuen que durant les jornades que feia molt fred, sempre hi havia un foc molt gran on es deixaven unes pedres redones que, una vegada calentes, les dones se les posaven a les butxaques per escalfar-se els dits de les mans. Quan la pedra era freda, tornaven a deixar-la a la vora del foc i n'agafaven una altra.

Però **per espigolar les olives utilitzaven a més unes ungles metàl·liques per no fer-se malbé els dits.** Eren com uns didals de ferro, de llanda o alumini, acabats en punxa, per poder arrencar millor aquelles olives que quedaven més enfonsades al fang. I així, les seves ungles (les de veritat) quedaven millor protegides.

L'origen del guant

Cuidar-se les mans no ha estat una exclusiva dels nostres temps. I és que una eina tan llargament usada com el guant té tanta història com la mateixa civilització.

Explica una llegenda grega que mentre Afrodita, deessa de l'amor i la bellesa, perseguia Adonis pels boscos, es va fer mal a les mans amb les espines d'uns arbustos. Les tres Gràcies, així que van sentir els seus laments, van acudir ràpidament a ajudar-la i van tenir la idea d'unir unes tires primes i lleugeres que van adaptar a les mans de la deessa. Amb això podríem suposar que les Gràcies van ser les inventores del guant i, des d'aleshores, no se n'ha deixat d'usar i fabricar-ne amb tota mena de materials.

Tot i això, s'ha d'advertir que l'erudit romà Marc

◆ Un esclopet de segar, al Museu Pepe Guillermo d'Almatret.

◆ A l'esquerra, una unglya metàl·lica per arrencar les olives. A la dreta, dones espigolant-les del terra en una finca d'Almatret.

Terenci Varró, considerat el primer enciclopedista llatí, va escriure en un dels seus tractats sobre agricultura que "l'oliva a què pots arribar amb la mà des del terra i amb escala convé agafar-la millor a mà que amb la vara, perquè la que es colpeja es marceix i no dona tant oli". Va afegir fins i tot que en cas "d'agafar-la amb la mà, millor amb els dits nus que amb guants, ja que la seva duresa arrenca el fruit."

Malgrat les paraules de Varró, els guants han estat sempre una eina imprescindible per al pagès, sobretot en les èpoques de fred rigorós o en les tasques més dures del camp.

Els esclopets dels segadors

La feina del segar a principis del segle XX es feia majoritàriament amb eines com els volants, les falçs o les dalles. Les dues primeres es manejaven amb la mà dreta (la dalla solia requerir les dues) i l'operari, **per protegir-se l'esquerra**

d'un eventual cop mentre plegava les mates, utilitzava una mena de guant de fusta anomenat esclopet.

Els esclopets de segar, que d'altres en deien soquetes, estaven fets de canya o de fusta de faig o freixe i protegien els dits d'una eventual (i fatídica) tallada. Els pagesos es passaven moltes hores segant i era fàcil que en algun moment tinguessin alguna errada. Els esclopets es feien servir també per a segues ocasionals com les

de l'alfals o l'herba dels marges.

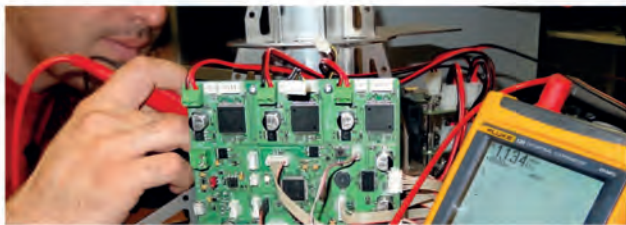
Segons la grandària d'aquesta eina, protegia els quatre dits de la mà esquerra o només tres (el dit índex en quedava fora). Solia anar lligat al canell amb una corda o una corretja de cuir i duia un forat prop de la punta perquè respirés la mà i perquè les brosses no s'hi acumulesin. A més a més, l'esclopet permetia allargar un mica més la mà i agafar un nombre major d'espigues d'una sola la vegada. Per aquesta raó solia acabar en punta.

Remeis per a les mans

Per tenir cura de les malalties més comunes de les mans, s'han escrit molts remeis casolans. Abans alguns recomanaven **la mateixa orina per curar els maleïts penellons**, d'altres aconsellaven **estovar les durícies amb vinagre i després fregar-les amb pedra tosca**. Fins i tot, alguns expliquen que **per curar els grans, els èczemes i qualsevol malaltia de la pell se suggeria un rentat amb la cendra dels focs de Sant Joan**.

En qualsevol cas, les mans dels pagesos han estat inevitablement sempre exposades a les inclemències del tros. I així ho va reconèixer públicament el conegut metge de Linyola Antoni Oliva en una conferència que va pronunciar el 1971 sobre la medicina catalana tradicional: "Teresa d'Àvila s'extasiava en la contemplació de Crist mentre el nostre Pare Claret (Sant Antoni Maria Claret) tenia durícies a les mans, dignificades per un treball quotidià. La darrera conseqüència seria aquesta: els uns viuen del miracle i els altres, picant pedra".

Les dones utilitzaven unes unglyes metàl·liques per arrencar les olives enterrades sota l'arbre

La capital catalana de la bioeconomia es transforma en un pol estratègic interconnectat amb el món, amb tradició en la investigació puntera, amb més de 300 hectàrees de nou desenvolupament industrial i una aposta indubtable per l'economia verda, circular i altament digitalitzada.

No perdis la teva oportunitat!

Més informació:

www.promocioeconomica.cat | www.transformacioeconomica.cat

